

В. В. Мальцев, Д. В. Шарко, А. В. Дашковський

ДЕРЖАВНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ДИСБАЛАНСІВ

У статті акцентовано увагу на тому, що сучасні виклики державній безпеці мають комплексний, багатовимірний і здебільшого гібридний характер. Зазначені виклики стосуються не лише військової сфери, а й інформаційного простору, енергетичної системи, кіберпростору, фінансової стабільності, політичної стійкості та соціальної згуртованості суспільства.

У процесі дослідження встановлено, що загрози державній безпеці України мають як зовнішній (військова агресія, кіберзлочинність, інформаційна війна), так і внутрішній характер (корупція, політична нестабільність, слабкість інституцій). Особливої ваги набуває ефективність механізмів реагування держави на виклики, її здатність до стратегічного планування, координації дій усіх секторів безпеки та взаємодії з міжнародними партнерами. Отже, ефективне забезпечення державної безпеки України в сучасних умовах потребує: системного підходу до виявлення й нейтралізації загроз; удосконалення нормативно-правової бази; підвищення стійкості державних інституцій; упровадження сучасних технологій, зокрема у сфері кіберзахисту; посилення стратегічної комунікації та міжнародної взаємодії.

Ключові слова: державна безпека, рівні державної безпеки, безпека, виклики й загрози, цифрова безпека, національна безпека

Постановка проблеми. Сутність державної безпеки полягає у здатності держави забезпечувати стійке функціонування політичної системи, захист суверенітету, територіальної цілісності, конституційного ладу та національних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз. Вона охоплює комплекс правових, організаційних, управлінських, інформаційних та силових заходів, спрямованих на збереження стабільності держави як інституційного і політико-правового утворення. При цьому державна безпека є фундаментальним елементом національної безпеки, однак має специфічне спрямування і насамперед орієнтована на захист державної влади, її легітимності і здатності реалізовувати управлінські функції. Сутність державної влади визначають такими базовими категоріями, як державність, законність, контроль, національний інтерес, легітимність та політична стабільність.

У сучасних умовах питання забезпечення державної безпеки України набуває особливої актуальності з огляду на трансформацію глобального безпекового середовища, загострення геополітичної ситуації у Східній Європі, а також тривале збройне протистояння з боку росії. Повномасштабна агресія проти України, що розпочалася ще в 2014 р. і різко ескалувала у лютому 2022 р., кардинально змінила підходи до розуміння національної безпеки, розширила коло актуальних загроз та виявила вразливість критичних сфер державного управління, економіки, оборони, кіберпростору та інформаційного простору.

У таких умовах трансформації державна безпека розглядається не лише як система заходів, спрямованих на захист суверенітету, територіальної цілісності та конституційного ладу, але і як комплексна багатовимірна категорія, що охоплює політичну, соціальну, енергетичну, екологічну, інформаційну й кібернетичну безпеку. Сучасні загрози дедалі більше набувають асиметричного, гібридного і транснаціонального характеру, що вимагає від держави адаптивних, превентивних і системних механізмів реагування.

Актуальність теми дослідження зумовлена також необхідністю осмислення нових стратегічних підходів до забезпечення державної безпеки України в умовах постійної військової загрози, зовнішнього політичного тиску, внутрішніх соціально-економічних проблем і потреби у глибокій інституційній трансформації. Особливої уваги потребує взаємодія з міжнародними партнерами, інтеграція у євроатлантичні безпекові структури, а також посилення внутрішньої стійкості державних інститутів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогодні система державної безпеки України перебуває у стані складного випробування через зростання масштабів і складності сучасних викликів та загроз. Відкрита збройна агресія російської федерації, активне використання гібридних інструментів (інформаційна війна, кіберзагрози, диверсійно-підривна діяльність), політична дестабілізація та

економічний тиск створили безпрецедентні виклики для функціонування ключових державних інститутів. Слід наголосити, що окремим викликом є потреба в оновленні концептуальних підходів до розуміння державної безпеки в умовах постмодерної війни та глобальної нестабільності. Традиційно зосереджена на військовому аспекті система національної безпеки сьогодні має враховувати зростання значущості кібербезпеки, енергетичної незалежності, інформаційної стійкості, продовольчої безпеки й захисту критичної інфраструктури.

При цьому в сучасних дослідженнях із цієї проблематики залишається відкритим питання ефективної взаємодії між державними інститутами, громадянським суспільством і міжнародними партнерами у процесі формування політики безпеки. Брак цілісної стратегії, орієнтованої на довгострокову безпекову автономію України значною мірою послаблює її позиції у протистоянні зі зовнішніми загрозами. Окремі питання дослідження проблематики державної безпеки відображено у працях І. Яковюка [1, 3, 10–14], Н. Пітгіона [2], Є. Кобко [4], В. Ломаки [5], Х. Маркович [6], О. Дзьобаня [7], М. Савчин [8], В. Горбуліна [9] та ін. Динамічний розвиток глобального простору дає змогу детальніше досліджувати окремі вектори цього питання з огляду на змінні умови сьогодення.

Метою статті є визначення особливостей сучасних викликів і загроз державній безпеці України, аналіз механізмів протидії, а також формування стратегічних орієнтирів для посилення національної безпеки у довгостроковій перспективі.

Викладення основного матеріалу. У контексті сучасних глобальних і регіональних трансформацій, які супроводжуються зростанням нестабільності, збройних конфліктів, терористичних загроз, кіберзлочинності та інформаційної агресії, питання формування дієвої системи державної безпеки стає одним із ключових пріоритетів для будь-якої суверенної держави. Саме тому для України, яка сьогодні перебуває у стані тривалого воєнного протистояння і водночас здійснює глибокі внутрішні реформи, питання державної безпеки особливо значуще.

Категорія «державна безпека» є багатогранною й динамічною, що зумовлює необхідність її глибокого наукового осмислення та уточнення. Вона тісно пов'язане з категоріями «національна безпека», «громадська безпека», «безпека особистості», однак має власну специфіку, оскільки передусім стосується здатності держави забезпечувати стабільність функціонування політичної системи, захищати конституційний лад, суверенітет, територіальну цілісність і стратегічні інтереси нації. Ґрунтуючись на категоріальному теоретичному базисі дослідження [1–14], сформулюємо авторське визначення цієї категорії для її детальнішого розуміння у подальших дослідженнях. Так, на нашу думку, під державною безпекою можна розуміти стан і процес забезпечення стабільного функціонування органів влади, захисту інституційної цілісності, суверенітету та конституційного ладу держави від загроз будь-якого характеру шляхом реалізації цілісної безпекової політики, правових механізмів та ефективної діяльності силового блоку.

Зауважимо, що сучасні виклики й загрози державній безпеці України мають комплексний, гібридний і динамічний характер, що суттєво відрізняє їх від традиційних форм загроз минулих десятиліть. Вони виявляються як у формі відкритої військової агресії, так і у вигляді прихованого впливу на політичну, інформаційну, економічну й соціальну сфери. У таблиці 1 подано ключові особливості сучасних викликів і загроз державній безпеці України.

Таблиця 1 – Особливості сучасних викликів і загроз державній безпеці України

Особливість	Характеристика
Гібридність	Поєднання військових, інформаційних, кібернетичних, економічних та політичних інструментів впливу з боку противника
Висока інтенсивність і системність	Постійні, масштабні й цілеспрямовані загрози, які мають стратегічний характер і спрямовані на підрив державності як такої
Кібер- та інформаційна агресія	Дедалі більша кількість атак на державні інформаційні ресурси, спроби маніпулювання суспільною думкою, а також дезінформаційні кампанії
Політична дестабілізація	Спроби розпалювання внутрішньої ворожнечі, розколу в суспільстві, підриву демократичних інституцій, деструктивний вплив проросійських та антидержавних політичних сил
Енергетична та інфраструктурна вразливість	Умисне знищення або блокування об'єктів критичної інфраструктури (електростанцій, енергосистем, транспорту), що ставить під загрозу базові функції держави

Кінець таблиці 1

Особливість	Характеристика
Зовнішньополітичний тиск	Спроби вплинути на курс держави через санкції, шантаж, економічне виснаження, підрив міжнародної підтримки України
Транснаціональний характер загроз	Загрози, що нерідко виходять за межі території України й мають зовнішнє походження, часто пов'язані з діяльністю інших держав, приватних військових компаній, спецслужб тощо
Інтенсивність трансформації загроз	Сучасні загрози, які швидко змінюють форми та інструменти впливу, що вимагає від держави постійного оновлення стратегій реагування та механізмів захисту

Отже, особливістю сучасних викликів державній безпеці України є їхня багаторівнева, міжгалузева й адаптивна природа, що потребує системного, інтегрованого й проактивного підходу до розбудови безпекової системи.

Визначимо основні виклики державній безпеці України (таблиця 2).

Таблиця 2 – Основні виклики державній безпеці України

Виклик	Сутність виклику
Повномасштабна військова агресія РФ	Продовження бойових дій на Сході й Півдні України. Виснаження оборонних ресурсів і загроза втрати територій. Масовані ракетні удари по критичній інфраструктурі
Гібридна війна	Поєднання військового, інформаційного, дипломатичного, економічного та кібернетичного тиску
Кіберзагрози	Масштабні хакерські атаки на урядові та енергетичні системи. Дезінформація, маніпуляція фактами, фейкові новини
Політична дестабілізація	Посилення політичної поляризації та популізму. Втручання у виборчі процеси
Корупція і слабкість інституцій	Підрив довіри до органів влади, правоохоронної та судової систем. Уповільнення реформ у критичних секторах
Енергетична вразливість	Руйнування об'єктів енергетики. Залежність від зовнішнього постачання енергоресурсів. Загроза масових відключень і гуманітарної кризи
Економічна нестабільність	Зниження ВВП через війну, руйнування інфраструктури, зниження інвестицій. Інфляція, зростання зовнішнього боргу, обмеження соціальних програм
Міграція	Мільйони внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Втрата трудового та інтелектуального потенціалу
Загрози з боку міжнародного середовища	Зниження підтримки України у деяких країнах. Зміна політичних курсів у США та ЄС. Глобальна нестабільність
Психологічне та моральне виснаження суспільства	Утома від війни, зниження мотивації, зростання тривожності. Поширення зневіри у перемозі або ефективності держави

Наведені виклики є взаємопов'язаними і посилюють один одного, що потребує системного, міжгалузевого і стратегічного підходу до забезпечення державної безпеки.

Наступним кроком дослідження є систематизація сучасних загроз державній безпеці України. Так, посилаючись на теоретичний базис [1–14], наведемо перелік сучасних загроз для державної безпеки України (таблиця 3).

Таблиця 3 – Сучасні загрози державній безпеці України

Загроза	Сутність загрози
Воєнна загроза	Продовження збройної агресії російської федерації. Тимчасова окупація частини територій України. Висока ймовірність ескалації бойових дій, використання ракетної зброї, дронів, а також загроза застосування зброї масового ураження. Постійні обстріли критичної інфраструктури
Кіберзагрози	Масовані атаки на державні реєстри, енергетичну систему, банківську сферу. Сплановане втручання у виборчі процеси та діяльність органів влади
Інформаційно-психологічна агресія	Дезінформаційні кампанії. Поширення паніки, зневіри, ворожих наративів через соціальні мережі та ЗМІ. Провокації, спрямовані на розпалювання міжетнічної чи міжрегіональної ворожнечі
Політичні загрози	Деструктивна діяльність проросійських політичних сил і агентів впливу. Підриг довіри до державних інститутів
Терористична та диверсійна діяльність	Підвищена загроза терористичних актів на території України. Диверсії на стратегічно важливих об'єктах
Економічна загроза	Руйнування промислових потужностей через війну. Зниження інвестиційної привабливості та залежність від зовнішнього фінансування. Енергетична криза, інфляція, загроза соціального вибуху через зростання цін і безробіття
Корупція	Системна корупція в органах влади та силових структурах. Підриг правопорядку й довіри громадян до держави
Соціальна напруженість	Зростання втоми населення від війни. Внутрішні міграційні кризи, проблеми інтеграції ВПО. Психологічне виснаження
Загрози зовнішньополітичної ізоляції	Можливе зменшення або зміна формату військової і фінансової допомоги від союзників. Погіршення підтримки України на міжнародній арені внаслідок зміни урядів чи політичних курсів у США та ЄС
Міжнародні транснаціональні загрози	Поширення організованої злочинності, нелегальної зброї та наркотиків. Контрабанда, торгівля людьми, транснаціональний тероризм. Глобальні конфлікти

Отже, сучасні загрози державній безпеці України також мають системний, багатовимірний і довготривалий характер. Їх подолання потребує інтегрованої стратегії, що передбачає одночасне зміцнення сектору безпеки й оборони, посилення міжнародного партнерства, інституційної стійкості та згуртованості суспільства.

Зауважимо, що у відповідь на дедалі серйозніші виклики й загрози державній безпеці Україна активізувала процес формування і впровадження механізмів протидії, які охоплюють як силовий компонент, так і правові, інституційні, дипломатичні та інформаційні інструменти. Ефективність цих механізмів визначається не лише їх існуванням, а і здатністю адаптуватися до змінного безпекового середовища. У таблиці 4 подано основні діючі механізми протидії.

Таблиця 4 – Основні діючі механізми протидії дисбалансам державної безпеки України

Механізм	Складники механізму
Сектор безпеки і оборони	Збройні Сили України – головний гарант державної безпеки в умовах повномасштабної війни. Упровадження стандартів НАТО, цифровізація управління, поліпшення взаємодії між видами військ. Територіальна оборона
Правове забезпечення	Ухвалення та оновлення стратегічних документів
Система кібербезпеки	Співпраця з міжнародними партнерами (НАТО CCDCOE, ЄС, США) у сфері кіберзахисту. Створення спеціалізованих підрозділів СБУ, Держспецзв'язку та ЗСУ для реагування на кіберзагрози
Інформаційна політика і протидія дезінформації	Моніторинг і блокування деструктивних інформаційних ресурсів. Залучення громадських ініціатив та волонтерських проєктів
Міжнародна підтримка та стратегічне партнерство	Отримання фінансової, військової та гуманітарної допомоги від ЄС, США, Великої Британії та інших союзників. Спільні навчання, обмін розвідданими, політична підтримка на рівні ООН, НАТО та ЄС. Просування євроатлантичної інтеграції як гарантії безпеки у довгостроковій перспективі
Інституційні реформи	Діяльність антикорупційних органів: НАБУ, САП, НАЗК. Упровадження електронного урядування та відкритих даних
Соціальна мобілізація та психологічна стійкість	Активізація волонтерського руху, громадських ініціатив. Програми підтримки ветеранів, військовослужбовців та ВПО. Кампанії з підвищення національної свідомості, єдності та мотивації до спротиву

У відповідь на нові виклики система протидії загрозам державній безпеці України продовжує розвиватися. Цьому сприяють згуртованість суспільства, бойова спроможність ЗСУ, міжнародна підтримка та стратегічна мобілізація ресурсів. Однак варто наголосити, що ефективність таких механізмів залежить від здатності держави діяти системно, оперативно й передбачувано, а також від завершення ключових реформ у сфері безпеки, управління і права (таблиця 5).

Таблиця 5 – Аналіз основних діючих механізмів протидії викликам і загрозам державної безпеки України

Механізм	Складники та аналітична оцінка ефективності
1. Сектор безпеки і оборони	Збройні Сили України (ЗСУ) – головний елемент оборони, який демонструє високий рівень бойової спроможності у відсічі збройній агресії. Упровадження стандартів НАТО, що сприяє оперативній сумісності із союзниками. Поліпшення ефективності командування за рахунок цифровізації управління
2. Територіальна оборона	Мобілізація громадян, формування підрозділів територіальної оборони у громадах. Підвищення рівня залучення суспільства до забезпечення безпеки на місцевому рівні
3. Правове й нормативне забезпечення	Постійне оновлення стратегій національної безпеки, кібербезпеки, воєнної доктрини тощо. Законодавче закріплення нових підходів до реагування на сучасні загрози
4. Система кібербезпеки	Забезпечення технічної та експертної підтримки у співпраці з НАТО, ЄС, США. Підвищення рівня національного кіберзахисту шляхом створення кіберпідрозділів у СБУ, Держспецзв'язку, ЗСУ

Кінець таблиці 5

Механізм	Складники та аналітична оцінка ефективності
5. Інформаційна політика	Активна боротьба з дезінформацією: блокування проросійських ресурсів, верифікація джерел. Співпраця з волонтерами, фактчекерами, IT-ініціативи. Швидке реагування й формування єдиного інформаційного наративу
6. Міжнародна підтримка	Посилення обороноздатності завдяки фінансовій, військовій і гуманітарній допомозі. Спільні навчання, розвідка, дипломатична підтримка
7. Антикорупційні та інституційні реформи	Забезпечення правових механізмів очищення державного управління. Відкритість даних, е-урядування, що зміцнює довіру до держави. Потреба у стійкій політичній волі та гарантії незалежності інституцій
8. Соціальна мобілізація	Волонтерський рух, ініціативи громад, що підвищують соціальну згуртованість. Відновлення психологічної стійкості шляхом підтримки ветеранів, ВПО, військових

Проаналізовані механізми протидії загрозам державній безпеці України є багатокомпонентними, системними й орієнтовані на стійкість у довгостроковій перспективі. Їхня ефективність значною мірою залежить від координації між державними інституціями, громадянським суспільством і міжнародними партнерами. Задля посилення національної безпеки у довгостроковій перспективі вбачаємо необхідним формування стратегічних орієнтирів. Варто наголосити, що в контексті тривалої гібридної війни, нестабільної міжнародної ситуації та внутрішніх викликів формування чітких стратегічних орієнтирів у сфері національної безпеки стає ключовим чинником стійкості й життєздатності української держави. Важливо не лише реагувати на поточні загрози, а й створити довгострокову, стійку архітектуру безпеки, яка дасть змогу ефективно діяти в умовах мінливого середовища. Систематизацію стратегічних орієнтирів подано у таблиці 6.

Таблиця 6 – Основні стратегічні орієнтири державної безпеки України

Стратегічний орієнтир	Складники
Інституційна сталість сектору безпеки	Створення ефективної вертикалі управління у секторі безпеки і оборони. Зміцнення цивільного демократичного контролю над силовими структурами. Професійна трансформація Збройних Сил за стандартами НАТО
Євроатлантична інтеграція	Чітка орієнтація на вступ до НАТО як гаранта колективної безпеки. Посилення двосторонніх оборонних партнерств
Цифрова та кібербезпека	Створення єдиного національного кіберпростору з потужним захистом. Інтеграція цифрових систем управління безпекою та обороною
Інформаційна суверенність	Побудова системи стратегічних комунікацій держави. Розвиток вітчизняних ЗМІ та цифрових платформ. Протидія зовнішній інформаційній агресії, медіаграмотність
Стійка економіка як підґрунтя нацбезпеки	Диверсифікація економіки та експортних ринків. Енергетична незалежність завдяки розвитку «зеленої» енергетики
Соціальна згуртованість і психологічна стійкість	Формування національної ідентичності як елемента безпеки. Створення програм реінтеграції ветеранів, ВПО, жертв війни
Антикорупційна і правова реформи	Гарантування верховенства права та правосуддя. Забезпечення незалежності і прозорості діяльності судових та антикорупційних органів
Координація з міжнародними безпековими структурами	Поглиблення участі у програмах ЄС, НАТО, ООН у сфері безпеки. Активні дипломатичні дії. Створення регіональних альянсів для протидії гібридним загрозам

Наведені стратегічні орієнтири посилення національної безпеки України мають вибудовуватися на засадах довгострокової візії, інституційної спадкоємності, технологічної модернізації та національної єдності. Без чітких пріоритетів і їхнього послідовного втілення Україна залишатиметься вразливою як до зовнішніх, так і до внутрішніх загроз.

Висновки

Отже, у сучасних умовах розвитку глобального простору державна безпека України являє собою багатовимірну систему, що охоплює політичну, військову, економічну, інформаційну, соціальну та правову сфери. Національна безпека загалом і державна безпека зокрема зазнають безпрецедентного тиску як із боку зовнішніх, так і внутрішніх чинників. Головною загрозою залишається повномасштабна збройна агресія російської федерації, що супроводжується гібридними впливами: інформаційна війна, кібернапади, політичні маніпуляції, енергетичний шантаж.

Серед внутрішніх ризиків варто виділити такі: недосконалість законодавства у сфері безпеки, недостатній рівень координації між органами державної влади, залишкову корупцію, політичну поляризацію та ослаблення суспільної довіри. Крім того, в умовах війни зростає вразливість критичної інфраструктури, загострюються соціально-економічні проблеми, що також впливають на загальний рівень безпеки держави.

Аналіз механізмів протидії показав, що Україна здійснила суттєві кроки у напрямі посилення сектору безпеки і оборони, кіберзахисту, стратегічних комунікацій, а також активізувала міжнародну співпрацю у безпековій сфері. Водночас необхідним вбачається формування єдиної системи стратегічного планування, що охоплюватиме не лише короткострокові військові потреби, а й довгострокові завдання розбудови стійкої демократичної держави.

У довготривалій перспективі ефективне забезпечення державної безпеки потребує: переходу від тактичного реагування до стратегічного прогнозування; глибокої інституційної трансформації сектору безпеки; забезпечення стабільного функціонування системи цивільного контролю; розбудови національної системи ризик-менеджменту; зміцнення внутрішньої єдності та національної ідентичності; системного розвитку цифрової, енергетичної та інформаційної безпеки. Розроблення моделей стратегічного прогнозування безпекових загроз на міждисциплінарному рівні дасть змогу підвищити здатність держави до проактивного управління кризами. Важливо також досліджувати психологічну стійкість суспільства як елемент державної безпеки.

Забезпечення державної безпеки України в умовах сучасних викликів і загроз становить комплексну проблему, що вимагає міжгалузевої, міжвідомчої та суспільної кооперації.

Подальші наукові пошуки спрямуватимуться на дослідження процесу вдосконалення стратегічного комплексу управління безпековою політикою, вивчення механізмів протидії гібридним загрозам, а також шляхів інтеграції національної системи безпеки у європейський та глобальний безпековий простір.

Перелік джерел посилання

1. Getman A. P., Yakoviyk I. V. The Strategy of the National Security of Ukraine: History of Reforms? *Problems of Legality*. 2019. No. 147. P. 8–22. DOI: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.147.186338>.
2. Pitgeon N. F. Safety Culture and Risk Management in Organizations. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 1991. No. 22. pp. 129–140. DOI: <https://doi.org/10.1177/0022022191221009>.
3. Yakoviyk I. V., Chyzhov D. A., Karpachova N. I., Hlushchenko S. V., Chaliuk Y. O. National security policy in Ukraine: a change in the system of power relations of the modern world. *Revista San Gregorio*. 2020. No. 42. P. 224–235.
4. Кобко Є. В. Адміністративно-правовий механізм забезпечення національної безпеки держави : дис. д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2023. 400 с.
5. Ломака В. С. Правова культура безпеки та її значення для забезпечення національної безпеки. *Національна безпека України в умовах нових викликів і загроз* : зб. наук. статей за матеріалами 1-ї наук.-практ. конф., м. Харків, 19 трав. 2023 р. Харків, 2023. С. 19–23.
6. Маркович Х. М. Національна безпека України: понятійно-категоріальне осмислення. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2023. Вип. 38. С. 10–15.

7. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засади : монографія / за заг. ред. О. П. Дзюбаня. Харків : Право, 2021. 776 с. DOI: <https://doi.org/10.31359/9789669980885>.
8. Савчин М. В. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму : монографія. Ужгород : РІК-У, 2018. 440 с.
9. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ : НІСД, 2017. 496 с.
10. Яковюк І. В., Білоусов Є. М. Національна безпека України в умовах нових викликів європейській та євроатлантичній солідарності : монографія. Харків : ФОП Рубан В. В., 2022. 148 с.
11. Яковюк І. В., Єфремова К. В., Новіков Є. А. Економічна безпека і роль колективного Заходу у поствоєнному відновленні України. *Право та інновації*. 2022. № 2 (38). С. 19–26. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-2\(38\)](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-2(38)) – 2.
12. Яковюк І. В. Система національної безпеки України у ХХІ столітті (не військовий аспект) : монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2023. 205 с.
13. Яковюк І. В., Туренко А. Ю. Економічна безпека України як передумова забезпечення її суверенітету. *Проблеми законності*. 2021. № 154. С. 8–36. DOI: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.154.238747>.
14. Яковюк І. В., Цвеліх М. П. Енергетична безпека Європейського Союзу в умовах російської агресії проти України. *Проблеми законності*. 2023. Вип. 160. С. 170–191. DOI: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.160.274518>.

Стаття надійшла до редакції 12.08.2025 р.

UDC 351.74:355.02(477)

V. Maltsev, D. Sharko, A. Dashkovskyi

STATE SECURITY OF UKRAINE IN THE FACE OF MODERN CHALLENGES AND THREATS

The presented publication emphasizes that modern challenges to state security are complex, multidimensional and mostly hybrid in nature. It is also noted that the presented challenges cover not only the military sphere, but also the information space, energy system, cyberspace, financial stability, political stability and social cohesion of society. In this regard, there is a need to rethink approaches to the formation and implementation of state security policy, which should be based on the principles of adaptability, systematicity, integration and resistance to multifactorial influence. The study found that threats to the state security of Ukraine are both external (military aggression, cybercrime, information warfare) and internal in nature (corruption, political instability, institutional weakness). Of particular importance is the effectiveness of the state's response mechanisms to challenges, its ability to strategic planning, coordination of actions of all security sectors and interaction with international partners. The experience of NATO and EU member states shows that building an effective security system requires not only the modernization of institutions, but also deep reforms, a transparent security policy, the development of democratic control and the participation of civil society. Thus, effective provision of Ukraine's state security in modern conditions requires: a systematic approach to identifying and neutralizing threats; improving the regulatory framework; increasing the resilience of state institutions; introducing modern technologies, in particular in the field of cyber defense; strengthening strategic communication and international cooperation. The successful implementation of these areas is a key condition for preserving the sovereignty, independence, democratic system and sustainable development of Ukraine in the face of long-term external aggression and internal challenges.

Keywords: state security, levels of state security, security, challenges and threats, digital security, national security.

Мальцев Віталій Вікторович – кандидат юридичних наук, старший дослідник, заступник начальника кафедри забезпечення державної безпеки, Київський інститут Національної гвардії України

<https://orcid.org/0009-0003-3520-1152>

Шарко Денис Вікторович – старший викладач кафедри правового забезпечення та правоохоронної діяльності, Київський інститут Національної гвардії України

<http://orcid.org/0009-0005-6900-7088>

Дашковський Анатолій Вікторович – викладач кафедри державної безпеки, Київський інститут Національної гвардії України

<https://orcid.org/0009-0004-4052-7103>